

Vest-Finnmark Rådet

Fjellveien 6

Postboks 43

9593 BREIVIKBOTN

+47 908 52916

bente.olsen.husby@hammerfest.kommune.no

Næringskomiteen på Stortinget

Levert via www.stortinget.no

Hasvik, 13. mai 2025

Skriftlig innspill til Næringskomiteens høring av Havbruksmeldingen 13. mai 2025; Fremtidens havbruk. Bærekraftig vekst og mat til verden, Meld. St. 24 (2024-2025)

Enstemmig vedtatt som sak 19/25 i Vest-Finnmark Rådet

Vest-Finnmark Rådet er en allianse mellom de 7 kommunene Alta, Hammerfest, Hasvik, Loppa, Måsøy, Nordkapp og Porsanger. Samlet har regionen en befolkning på ca. 43.000 innbyggere, noe som utgjør 55 % av det totale folketallet i Finnmark.

Vest-Finnmark Rådet forventer økt sjømatproduksjon innen havbruk i årene som kommer, og med utgangspunkt i de siste års utvikling forventer vi at en stor andel av veksten vil finne sted i nord og i Finnmark. Ved NFDs restauksjon av oppdrettstillatelser som fant sted i oktober 2023, var 5172 tonn av totalt 8243 tonn MTB (maksimal tillatt biomasse) som var lagt ut for salg lokalisert til Vest-Finnmark.

Av 89 oppdrettslokaliteter for anadrom laksefisk i sjø i Finnmark pr 5. mai 2025, ligger 73 lokaliteter i Vest-Finnmark og 16 i Øst-Finnmark. Flest lokaliteter finner vi i Hammerfest og Alta (22 lokaliteter i hver av kommunene), men også Loppa, Måsøy, Nordkapp og Hasvik har et betydelig antall lokaliteter for produksjon av anadrom laksefisk i sjø (kilde: www.fiskeridir.no, Akvakulturregisteret).

Vest-Finnmark Rådet vedtok i sak 40/23 en enstemmig høringsuttalelse i forbindelse med høringen på NOU 2023:23 Helhetlig forvaltning av akvakultur for bærekraftig verdiskapning, der rådet hadde følgende hovedbudskap:

1. Skal man oppnå FNs vedtatte bærekraftsmål må all matproduksjon skje innenfor planetens tålegrense, og sjømat har et meget lavt klimaavtrykk. **Sjømat er blant de mest bærekraftige kildene til animalsk protein**, og bidrar med et sunt og positivt bidrag til folkehelsen. I beredskapssammenheng utgjør sjømaten i tillegg et stort og forutsigbart bidrag til selvforsyningsgraden i Norge. Med våre naturgitte fortrinn, har Norge en unik posisjon som verdensledende nasjon innen produksjon av oppdrettslaks. Norge kan derfor møte dette globale behovet for vekst i sjømatproduksjonen.

2. Vest-Finnmark Rådet finner det positivt at det settes fokus på å oppnå en mer helhetlig forvaltning av akvakultur og en mer helhetlig planlegging. Det er likevel fra medlemskommunenes perspektiver veldig **viktig å sikre at kommunene har styringsrett over egne arealer**, innenfor retningslinjene for kommunalt selvstyre som blant annet er nedfelt i Plan- og bygningsloven. Det er **viktig at kommunene selv har myndighet til å avgjøre i hvilken grad det er ønskelig å tilrettelegge for akvakultur**, og det må sikres at en statlig tematisk plan for akvakultur ikke kan benyttes til å tvinge kommunene til en større grad av tilrettelegging enn de selv har vurdert forsvarlig.
3. **Incentiver for de som investerer i ny teknologi og bærekraftstiltak** vurderes også som positivt for utviklingen av en fremtidsrettet næring. Vest-Finnmark Rådet mener at dagens tillatelsessystem i hovedsak fungerer tilfredsstillende og etter hensikten, men at det er behov for tilpasninger. Ikke minst for å stimulere til utvikling av nytt utstyr og nye produksjonsmetoder for å ivareta miljøet og biosikkerheten, og dermed legge grunnlaget for bærekraftig vekst fremover.
4. **Kommunene må ha en medbestemmelsesrett, men også til dels en plikt til å legge til rette, og det anses utfordrende å finne riktig balanse.** NOUen tar for seg et komplekst tema, og Vest-Finnmark Rådets vurdering er at kompleksiteten i hovedsak ikke er skapt av kommunene. Høyere grad av styring fra statlige organer kan således bidra til å gjøre enkelte prosesser mer utfordrende for næringen. Tydelige veiledere og et koordinerende regionalt nivå (f.eks. fylkeskommunen) kan være til hjelp i denne sammenheng.
5. Vest-Finnmark Rådet er **usikre på om det er fornuftig å innføre en avgift på antall lakselus over tiltaksgrensen**, da dette kan ses på som en mulighet til å kjøpe seg fri fra tiltak. Dersom dette innføres bør det være en (tilstrekkelig lav) maksgrense for lus som uansett ikke kan overstiges.
6. En fjerning av visnings- og undervisningskonsesjoner kan være uproblematisk, men det må i så fall kompenseres for å ivareta rekrutteringen og læringsmiljøene på en god måte. De kompenserende tiltak som er nevnt i NOUen er lite konkrete, og Vest-Finnmark Rådet er av den formening at det **ikke er forsvarlig eller ønskelig å fjerne visnings- og undervisningskonsesjonene**.
7. Vest-Finnmark Rådet **ønsker å beholde adgangen til å sette rødt lys og foreta reduksjoner i totalproduksjonen** i produksjonsområdene.
8. Ved en eventuell **innføring av tidsbegrensning på tillatelser, uavhengig av art, er det viktig at varigheten er tilstrekkelig lang for å skape forutsigbarhet for store investeringer og FOU-innsats**, samt at det etableres et tydelig kriteriesett for måling. Det må videre gis en opsjon for videreføring dersom kravene oppfylles (der tillatelsen vurderes etter x-antall år og eventuelt ny/utvidet tillatelse blir gitt). Det tar tid å utvikle oppdrett på "andre arter", og tidsbegrensninger for andre arter enn anadrom laksefisk bør ha en tidsbegrensning som ikke er urimelig.
9. **Vest-Finnmark Rådet bifaller ikke endringer som gir kommunene mindre påvirkningskraft og beslutningsmyndighet.** Slik endringsforslaget foreligger i NOU 2023:23 vil det i praksis kreve et betydelig fokus på lokal forankring og medvirkning, for å forhindre at dette skal bli konsekvensen. Rådet mener at forslaget om økt statlig styring over kommunale sjøområder må forkastes, og at det må tilstrebes å sikre kommunene større innflytelse og økt medbestemmelse over utviklingen av egne sjøområder.

I «Fremtidens havbruk. Bærekraftig vekst og mat til verden. Meld. St. 24 (2024-2025)» presenteres en rekke forslag til tiltak som en oppfølging av NOU 2023:23. Vest-Finnmark rådet vil kommentere på forslag til tiltak og mulige konsekvenser av disse.

Følgende hovedelementer inngår i Regjeringens fremlagte Havbruksmelding;

- Systemet med MTB forsvinner
- Konsesjonene avvikles og erstattes av omsettelige lusekvoter
- Akvakulturtillatelse kun på lokalitetsnivå, men uten MTB- eller artsbegrensning
- Parallelt skal det utredes en avgift på utslipp av lakseluslarver
- Nye lokaliteter tildeles gjennom auksjon
- Det vurderes en avgift på tapte fisk, herunder også rømt fisk

Stabile rammevilkår er avgjørende for bærekraftig havbruksutvikling. Stortinget må sikre at Havbruksmeldingen fremmer langsiktig vekst langs kysten, til det beste for næring, lokalsamfunn og nasjonen. Kortsiktige politiske hensyn må ikke undergrave dette. En uforutsigbar politikk vil hemme investeringsviljen og innovasjonskraften, og dermed få alvorlige konsekvenser for arbeidsplasser og sårbare kystsamfunn. Vest-Finnmark Rådet forventer alle partier tar ansvar for å finne brede forlik.

Fiskevelferden må bli bedre, og det må lønne seg å drive med god fiskehelse. Dagens løsning med kollektiv straff må erstattes med målrettede tiltak. Videre må konsekvensene av dårlig miljøtilstand forsterkes, samtidig som vi må ha virkningsfulle incentiver for å stimulere til investeringer i bærekraftige løsninger. Balanse mellom nasjonale mål og lokale interesser er nøkkelen til ansvarlig og bærekraftig forvaltning. **Forvaltningen av sjøområdene må styres av en helhetlig, kunnskapsbasert tilnærming med kommunal forankring og selvbestemmelse.**

Vest-Finnmark Rådet vil gi Regjeringen honnør for at de har vist handlekraft og foreslått et overordnet rammeverk for ny havbruksregulering. Samtidig er det et spørsmål om forslaget overordnet sett vil fungere i praksis. **Det er en rekke områder som må utredes før det følges opp med reguleringer. Det er derfor viktig at det kommer klare forventninger fra Stortinget til hvordan disse områdene skal følges opp videre.** Økt kunnskap er avgjørende for å sikre en bærekraftig utvikling og hensiktsmessig implementering av nye tiltak, samtidig som kontinuerlig kunnskapsutvikling i tett dialog med næringsaktørene er helt essensielt for å møte fremtidens utfordringer og muligheter.

En stor omveltning av reguleringsregimet vil kreve overgangsordninger, noe Vest-Finnmark Rådet ikke kan se inngår i forslaget. Mange selskaper vil ha behov for å tilpasse seg et nytt forvaltningsregime, og for å imøtekomme kravene i forslaget vil det mest sannsynlig kreve store investeringer for å opprettholde dagens produksjon. Samtidig må overgangen til nytt havbruksregime være faglig kvalitetssikret for å unngå utilsiktede negative konsekvenser for fiskevelferd, biosikkerhet, produksjon, sysselsetting og kommuneøkonomi. Det vil også sette press på byråkrati som skal følge opp. **Vest-Finnmark Rådet forventer overgangsordninger som sikrer en hensiktsmessig overgang til et nytt forvaltningsregime.**

Regulering gjennom lusekvoter i stedet for MTB

I forslaget flyttes fokuset over på å styre produksjonen basert på faktisk påvirkning fremfor MTB. **Dette er en stor omveltning som må utredes nærmere for å sikre at sysselsetting og økonomi ikke blir skadelidende.** Konsekvensene av forslaget på f.eks. vertskapskommunenes inntekter, innenlands bearbeiding, undervisningstillatelser mv. må vurderes nøye. Fjerning av mengdebegrensningen (MTB) vil blant annet medføre at **ordningen med interregionalt biomassetak faller bort og det vil fjerne incentivet å foredle en «høy andel» av fisken innenlands.** Det vil være svært uheldig for innenlands bearbeiding og påvirke arbeidsplasser langs kysten negativt. **Vest-Finnmark Rådet mener at bortfallet medfører at det bør innføres andre incentiver for å sikre innenlands bearbeiding.** Vest-Finnmark Rådet **støtter Regjeringens forslag om å videreføre tillatelser til særlige formål,** som visnings- og undervisningskonsesjonene, med gjeldende tidsbegrensninger og øvrige vilkår som ligger til grunn for tildelingen.

Lusekvotene må være langsiktige, slik at selskapenes investeringer i rettigheter til produksjon sikres. En rask innføring av lav lusekvote som medfører at produksjonen må nedjusteres betydelig vil gå ut over sysselsetting og økonomi for både bedrifter og kommuner. En **tilstrekkelig lang omstillingstid** for å tilpasse seg er derfor viktig, særlig for selskaper i områdene der det er høyt lusepress. For å sikre at utviklingen i næringen ikke stopper opp i perioden fram til nytt forvaltningsregime er operativt, bør det vurderes innført en **miljøflex-ordning for hele kysten med mulighet for økning av produksjonen ved bruk av null- eller lavutslippsteknologi.** En slik ordning vil medvirke til at næringen kommer raskt i gang med tiltak for å nå målsettingene i nytt regime med lusekvoter.

Forslagene i Havbruksmeldingen kan sette biosikkerheten under press

Lus og velferd er viktige utfordringer, men **velferd påvirkes også av virus og bakterier.** Å **åpne for flere aktører inn i samme område ved å tilby anlegg gjennom auksjoner er uheldig med tanke på smittespredningsfare.** Flere aktører i samme område forventes å medføre et større behov for koordinering, økte behov for transport og reduserte muligheter for koordinert brakklegging.

Regjeringen foreslår i Havbruksmeldingen å **ta bort artsbegrensningene, men det å blande arter vil antakelig heller ikke være gunstig av biosikkerhetshensyn.** Som følge av større lønnsomhet må vi også **forvente at flere velger å konvertere sin produksjon av andre arter til laks, noe som også vil kunne gi et større lusetrykk.** Dersom konverterte anlegg for laks og ørret ligger nært en anadrom elv eller i nasjonale laksefjorder, skaper dette ytterligere utfordringer. Noen av forslagene i meldingen vil også kunne **undergrave gode tiltak som er under implementering, blant annet det at det ikke opprettes lokaliteter mellom biosikkerhetssoner.**

Avgift på tappt fisk

Det er ingen tvil om at dødeligheten i dag er for høy, og at den må ned. Samtidig er det viktig å ta med seg at dødelighet og rømming allerede et utgjør tap for oppdretteren, og incentivene for å redusere dødelighet er sterke allerede i dag. **Ved innføringen av en eventuell**

skatt/avgift på tap må konsekvensene være nøye utredet, i et samarbeid mellom myndighetene og næringen. Dersom det samlede skattetrykket blir for stort som følge av en kombinasjon av produksjonsavgift, grunnrenteskatt, selskapskatt, avgift på dødelighet og kanskje avgift på lus, vil dette kunne medføre reduserte investeringer i bærekraft og lusebekjempelse, samt svekket forutsigbarhet for næringen og samfunnet rundt. **Det er viktig å sikre at Norges konkurransekraft ikke svekkes.**

Arealtilgang er en av nøklene for videre vekst

Videre vekst i verdiskaping og sysselsetting i næringen er avhengig av tilgang til nye arealer i kystsonen. **Vest-Finnmark Rådet er av den klare formening at kystkommunene fortsatt må ha ansvar for utviklingen av lokale kystsoneplaner, for slik å sikre lokal involvering, medbestemmelse og eierskap.** Rådet opprettholder vårt standpunkt fra høringen av NOU 2023:23, der vi sier at **kommunene må ha en medbestemmelsesrett, men også til dels en plikt til å legge til rette**, og det anses utfordrende å finne riktig balanse. NOUen tar for seg et komplekst tema, og Vest-Finnmark Rådets vurdering er at kompleksiteten i hovedsak ikke er skapt av kommunene. Høyere grad av styring fra statlige organer kan således bidra til å gjøre enkelte prosesser mer utfordrende for næringen. Tydelige veiledere og et koordinerende regionalt nivå (f.eks. fylkeskommunen) kan være til hjelp i denne sammenheng. **Det koordinerende organet må avveie ulike hensyn, og slik kunne sikre at prosjekter som har samlet positiv samfunnsnytte kan gjennomføres på en god måte.** Organet bør også ha myndighet som inneholder insentiver som kan bidra til regelmessig rullering av kystsoneplaner, noe som vil være høyst nødvendig for å sikre god implementering og utøvelse av det foreslåtte forvaltningsregimet.

Kommunenes inntekter må sikres

Oppdrett benytter eksklusive rettigheter til å bruke areal i den kommunale sjøallmenningen. Dette medfører lokale ulemper som må kompenseres. **Kommunenes berettigede inntekter fra lakseoppdrett gjennom Havbruksfondet er svært viktige for økonomi og tjenestetilbud i kommunene.** Regjeringens foreslåtte Havbruksmelding skaper stor usikkerhet omkring Havbruksfondet, der Trafikklysordningen og auksjonene som har bidratt med 80% av inntektene til fondet er foreslått fjernet. Eventuelle auksjoner av nye lokaliteter vil gi vesentlig lavere inntekter til kommunene. Slik Vest-Finnmark Rådet tolker Regjeringens forslag vil også fordelingsnøkkelen for utbetalinger fra fondet forsvinne som følge av at MTB på lokalitetsnivå er foreslått fjernet. Uten rettferdig kompensasjon for bruk av lokale ressurser risikerer man å svekke samfunnskontrakten, redusere lokal støtte til næringen og undergrave tilliten til forvaltningen. **Vest-Finnmark Rådet ber Stortinget om å sikre at kommunenes inntekter opprettholdes. Det er særlig viktig lengst nord, hvor det er forventninger til størst produksjonsvekst samtidig som det er her det er størst mangel på tilrettelagt infrastruktur og andre tiltak og ansvarsområder som ivaretas av vertskommunene.**

Oppsummert

Vest-Finnmark Rådet forventer stabile rammevilkår som legger til rette for bærekraftig vekst. **Stortinget må, gjennom krav til gode utredninger, konsekvensvurderinger og overgangsordninger, sikre at Havbruksmeldingen blir et verktøy som står seg over tid.** Slik kan vi sammen skape langsiktig vekst langs kysten, til gode for næringslivet, lokalsamfunnene og Norge som nasjon.

Eventuelle spørsmål i sakens anledning rettes til rådets daglige leder Bente O. Husby på mobil: 90852916 eller e-post: bente.olsen.husby@hammerfest.kommune.no.

Med vennlig hilsen

Jan Morten Hansen (s)
Rådsleder
Vest-Finnmark Rådet

Bente O. Husby (s)
Daglig leder
Vest-Finnmark Rådet

Kopi:

Nærings- og fiskeridepartementet v/fiskeri- og havminister Marianne Sivertsen Næss
Fiskeridirektoratet v/fiskeridirektør Frank Bakke-Jensen
Finnmarksbenken på Stortinget
Finnmark fylkeskommune v/fylkesordfører Hans-Jacob Bønå og næringssjef Viggo Jørn Dale
Øst-Finnmarkrådet v/rådsleder Wenche Pedersen og daglig leder Trond Haukanes
Nord-Tromsrådet v/rådsleder Bernt Lyngstad og daglig leder Robert Jensen
Medlemskommunene i Vest-Finnmark Rådet